

Імплементация окремих елементів дистанційної форми навчання при підготовці студентів заочної форми

У статті співставлено два типи нормативно-правового забезпечення підготовки студентів – заочної та дистанційної форм навчання; виокремлено спільні підходи щодо методичного забезпечення цих форм; аргументовано доцільність впровадження електронних курсів з дисциплін у практику підготовки фахівців за цими формами навчання та схеми їхнього оновлення; охарактеризовано координуючу роль деканатів у формуванні набору дисциплін.

Ключові слова: дистанційна форма навчання, телекомунікація, інтернет-лекція, веб-форум, веб-текст.

XXI століття, що характеризується складними глобалізаційними проблемами, зумовлює певні виклики, які для окремих країн є благом, а для інших тягнуть за собою зниження економічної активності, безробіття, закриття підприємств, складнощі в пошуках роботи для молоді. На жаль, саме за другим сценарієм протягом останніх років розвивається Україна.

Одним із важелів, що дозволяє зупинити ці негативні процеси і перейти на траєкторію зростання, є освіта.

Вважаємо за необхідне окремо розглянути проблему дистанційної освіти. Необхідно зазначити, що із врахуванням світових, зокрема європейських тенденцій, майбутнє освіти в Україні пов'язується з денною та дистанційною формами освіти. Дистанційна освіта ґрунтується на сучасних інформаційних та комунікаційних технологіях навчання із відповідним кадровим, технічним, інформаційним забезпеченням.

Як зазначає В. Штилвелда, дистанційні технології навчання можна розглядати як природний етап еволюції традиційної системи освіти: від дошки з крейдою – до електронної дошки й комп'ютерних навчальних систем, від книжкової бібліотеки – до електронної, від звичайної аудиторії – до віртуальної.

Дистанційне навчання є дуже ефективним за умови, якщо студенти-дистанційники самі відчують необхідність подальшого навчання. Вони мають можливість працювати з навчальними матеріалами в такому режимі й обсязі, який підходить безпосередньо їм. Ефект значною мірою залежить від того, наскільки регулярно займається той, хто навчається. Послідовне виконання контрольних-діагностичних завдань і випускної роботи, а також підтримка у всіх питаннях з боку викладача-координатора забезпечують планомірне засвоєння знань [1].

Основні підходи щодо дистанційного навчання охарактеризувала Г. Андріанова, яка виокремила 4 напрями:

1) пізнавально-продуктивна діяльність студентів реалізується в системі творчих інтернет-лекцій, основною метою яких є набуття і розвиток у тих, хто навчається, умінь створювати особистий освітній продукт із використанням засобів телекомунікацій;

2) комунікативна діяльність на інтернет-лекціях відрізняється від відповідної денної форми можливістю участі в ній тих, хто навчається, а також певними якісними характеристиками. Коло суб'єктів дистанційної комунікативної діяльності практично не обмежене ні кількістю, ні географічним простором, ні часовими поясами. Творчий освітній продукт, який створюється студентами у процесі пізнавально-продуктивної діяльності в дистанційному режимі, вноситься на обговорення на веб-форумах, або в електронну розсилку, або в чат-дискусії, що істотно збільшує освітній простір для учасників дистанційних форм навчання, дозволяє їм представити свою продукцію для ширшого кола користувачів мережі Інтернет, почути альтернативні думки, зокрема щодо створених ними творчих продуктів, вступити в освітню комунікацію з учасниками інтернет-лекцій, які мають різний набір компетенцій з теми лекцій.

3) психолого-виховна діяльність: при формуванні в учасників інтернет-лекцій універсальних умінь щодо створення творчого продукту необхідно відповідати не тільки на запитання, «чому навчати», але і «що виховувати»; створення студентами специфічних форм веб-текстів (наприклад, у форматі html) допомагає розвивати критичне мислення, оволодіти новими технологіями;

4) інформаційно-технічна діяльність необхідна для ефективної реалізації студентами своєї освітньої траєкторії у відкритому інтернет-просторі. Дистанційний студент має набувати специфічних компетенцій щодо використання засобів телекомунікацій, інформаційних масивів, комп'ютерних програм і обладнання (що впливають на якість виконання та уявлення на інтернет-лекції його освітнього продукту) і розвивати їх. Оволодіння спеціальними технічними вміннями дозволяє тим, хто вчиться, набути комп'ютерних навичок, переходити від одного виконавчого і творчого рівня до наступного в різних формах дистанційного навчання [2].

Отже, є беззаперечні аргументи щодо дистанційної форми навчання, зокрема:

- доступність усім верствам населення;
- перманентний контакт «викладач – студент»;
- можливість використання сучасних інформаційних технологій;
- сприятливий час для реалізації контактів із навчальним закладом;
- зручний студенту період для організації навчального процесу;
- отримання знань у дистанційному форматі;
- можливість додаткового консультування (чого немає при денній формі навчання), реалізованого згідно з чітким графіком навчального процесу.

Таким чином, можна констатувати, що студенти дистанційної форми навчання, попри відсутність перманентного контакту із викладачем, мають певні переваги.

З'ясуємо, наскільки можливо застосовувати елементи дистанційної форми навчання для студентів заочної форми навчання.

Організація навчання студентів заочної та дистанційної форми регламентується такими нормативно-правовими документами:

- 1) Закон України «Про вищу освіту» [3];
- 2) Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 796, що регламентує надання платних послуг [4];
- 3) Спільний наказ Міністерства освіти, Міністерства економіки та Міністерства фінансів № 736/902/758 від 23.07.2010 р., що конкретизує порядок надання цих платних послуг [5];
- 4) Наказ Міністерства освіти України від 02.06.1993 р. № 161 «Про затвердження Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» [6];
- 5) Наказ Міністерства освіти і науки від 31 жовтня 2013 р. № 1857/24389, що регламентує надання освітніх послуг за дистанційною формою навчання [7];
- 6) інші нормативно-правові документи, які конкретизують особливості навчання студентів у відповідному вищому навчальному закладі.

Між заочною та дистанційною формою навчання є певні відмінності, а саме:

- якщо дистанційна форма навчання передбачає узгоджене спілкування між викладачем і студентом, то студент заочної форми навчання відвідує заняття згідно з розкладом, а додаткові консультації (крім курсових та дипломних робіт) може отримати лише за додаткову оплату згідно з П.П 14 і 15 Постанови Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 796;
- вільний вибір часу спілкування між викладачем і студентом дистанційної форми навчання;
- регламентоване методичне забезпечення в електронній, аудіо- та відеоформах для студентів дистанційної форми навчання, що не є обов'язковим для студентів заочної форми;
- формування довільного графіку навчального процесу, в тому числі мінімальна кількість предметів для очного спілкування у межах дистанційної форми навчання – на відміну від чітко регламентованого графіку заочної форми.

Беручи до уваги такі переваги дистанційної форми, доцільно окремі елементи цієї форми навчання впровадити у підготовку студентів заочної форми з дотриманням чинних нормативно-правових актів.

Ці елементи можна відокремити у такий спосіб:

- розробка та розповсюдження електронних курсів;

- впровадження тестових завдань з автоматизованою перевіркою згідно із «секретними» ключами з відповідних дисциплін;
- залучення студентів заочної форми до окремих видів науково-дослідної роботи;
- розробка та впровадження механізмів додаткових консультацій з оплатою цих послуг за згодою студента.

Необхідно зазначити, що вагому роль у забезпеченні впровадження цих елементів повинні відігравати деканати.

Література

1. Штилвелда В. Дистанционное обучение – от теории к практике, актуальный сетевой семинар, «Хайвей». [Электронный ресурс] / В. Штилвелда. – Режим доступа : <http://dist.knteu.kiev.ua/>

2. Андрианова Г. Формирование компетентностей учащихся на интернет-уроках [Электронный ресурс] / Г. Андрианова. – Режим доступа : <http://www.eidos.ru/journal/2011/0627-01.htm>

3. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 796 «Про затвердження порядку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форм власності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/796-2010-п>

5. Наказ Міністерства освіти і науки, Міністерства економіки, Міністерства фінансів від 23 липня 2010 р. № 736/902/758 «Про затвердження надання платних послуг державними та комунальними навчальними закладами» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1196-10>

6. Наказ Міністерства освіти України від 02.06.93 р. № 161 «Про затвердження Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93>

7. Наказ Міністерства освіти і науки України від 31 жовтня 2013 р. № 1857/24389 «Про затвердження вимог до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1857-13>